

Sınır Kapıları Daha Çok Ermenilere Yarar

" Kars ile Iğdır kapı açılımına hazırlanıyor. Eski günlerin hareketli zamanlarını özleyen iki kent, Akyaka ve Alican Sınır kapılarının açılması için Ermeniler'le yapılan protokolün bir an önce Meclis'ten geçmesini bekliyor. İki şehirde sokaktaki vatandaşlara sorduk: "Kapılar kimin işine daha çok yarar?" „

Aldığımız cevap ilginçti: "Bizden çok Ermeniler'e yarar" Bu yıl Kars'a birkaç kez yolum düştü. Her gidişimde şehir daha fazla hareketleniyor. Ermenistan'la yapılan protokol, henüz TBMM'den geçip onaylanmasa da heyecan yaratmış. "Eski günlere döneceğiz" diyenler, Ermeniler- 'le canlanacak ticaretin hayalini kuruyorlar. Karşılıkların eski günler dediği, sınır kapılarının açık olduğu 1990'lı yılların başıydı... Ticaretin serbest olduğu zamanları tanımlıyordu. İlişkilerin normalleştirilmesini içeren protokol, yürürlüğe girerse, izleyen 2 ay içinde Kars ve Iğdır'ın ihracat kalemi, kapının çalışmasıyla birlikte artacak.

DOĞU SINIRIMIZIN ÇİZİLDİĞİ ANLAŞMA

İki ülke arasında en son anlaşma 13 Ekim 1921 yılında Kars'ta imzalanmıştı. Sakarya Zaferi'nden sonra Kazım Karabekir'in temsil ettiği TBMM Hükümeti ile o dönemin Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti, Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti ve Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti'nin koyduğu imzalarla Türkiye'nin doğu sınırı kesinleşmişti. Kars Anlaşması'nın uluslararası hukuka uygun "Hükmi Şahsiyeti" bulunuyor. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 1991 yılında bağımsızlığına kavuşan Ermenistan, bu anlaşmayı tanımadığını beyan ediyordu. Ancak Erivan yönetiminin bu tutumu hiçbir zaman fiiliyata geçmedi. İki ülke Dışişleri bakanları Ahmet Davutoğlu ile Nalbantyan, ABD Dışişleri Bakanı Hilary Clinton, AB Dış İlişkiler Yetkilisi Solana'nın da katılımıyla İsviçre Zürih Üniversitesi Paleontoloji Enstitüsü'ndeki törende Kars Anlaşması'ndan bu yana ilk kez ortak bir metine imza koydular.

ALİCAN'A 500 METRE YASAĞI

Alican Sınır Kapısı'nı çok merak ettiğim için ve de Aykut Işıklar, yorgunluk belirtileri gösterdiği için onu Kars'ta 'tek başına' bırakıp, bir otomobille kapıdaki durumu görmek için Iğdır'a gidiyorum. Iğdır, eskiden Kars'a bağlı bir ilçeydi. İl oldu, kendi sınırlarını çizdi. Alican Kapısı, merkeze bağlı aynı isimli 70 haneye düşmüş köyün sınırları içerisinde yer alıyor. Dağları, tepeleri aşır Iğdır'a doğru ilerleyen arabanın şoförü Hasan, bir ara Halıkışla'nın karşısında sınırın hemen arkasındaki Ermeni köylerini gösteriyor. Durup bakıyoruz. İşte bu kadar yakınız

Ermenistan'a. Sonra yola devam ediyoruz. Bir saat sonra Iğdır'a geliyoruz. Merkezde Alican Kapısı'na gidecek yolu sorduğumuz Mecit Karahan, "Ben de Alican köyünde yaşıyorum" diyor ve Ermeni açılımıyla ilgili görüşlerini sıralıyor: "30 bin Karabağlı şehit verildi. Ölenlerin ailelerine toprakları Ermeniler geri vermeden bu kapının açılması yanlış olur."

HIÇBİR HAZIRLIK YOK

Alican Köyü'nün yoluna giriyoruz. Uzaktan sınır kapısını görüyoruz. Yaklaştıkça, nöbetçi askerler bize bakıp, hazırola geçiyorlar. 100 metre yakınındayız kapının. İnip fotoğraf çekmeye çalışıyorum. Askerler, "dur" işaretini çakıyorlar. Yanımıza gelip, "Fotoğraf çekmek yasak. 500 metre geri gidin uzaktan çekebilirsiniz" diyorlar. Şakaları yok. Onlara, "Kapıda hazırlıklar yapılıyor mu" diye soruyorum. "Hiçbir hazırlık yok, kapının açılması öyle hemen olmaz" diyorlar ama belli ki, kapı yenilenmiş. Pırıl pırıl gözüküyor. Asılı Türk bayrakları bile taze kırmızı. Asker sözü dinleyip, geriliyoruz. 500 metre uzaklıktan bakıyoruz kapıya.

AÇILMASI DAHA ÇOK ERMENİLER'E YARAR

Her ne kadar halk, kapıların açılması durumunda kente para akacağını düşünse de kent yetkilileri ve işadamları biraz ihtiyatlı davranıyor. Resmi olmayan verilere göre, 1997'de 30 milyon dolar olan Türkiye-Ermenistan dış ticaret hacminin 11 yıl sonra 2008'de 250 milyon dolara ulaştığı tahmin ediliyor. Bu para, dolaylı ticaretten kazanılıyor.

EKONOMİK DEĞİL SİYASİ

Türkiye'nin Azerbaycan ve Gürcistan ile var olan dış ticaret hacmi ve Ermenistan ekonomisinin durumu dikkate alındığında sınır kapıları açılabilir bile mevcut dış ticaret rakamlarının ne kadar artacağı konusunda farklı görüşler var. "Her yıl en az 500 milyon dolarlık mal satarız" diyenler de var, "Ermeniler'in çoğu yoksul, krizden sonra daha da fakirleştiler. Tabii ki mal satarız ama katma değeri yüksek ürünler olmaz" diyenlere de rastladım. Kapıların açılması, "en temelde" ekonomik değil, aslında siyasi bir sorun. Bu açıdan bakıldığında protokoller, Ermenistan'ın demokratikleşmesini ve Batı ile bütünleşebilmesini sağlamaya yönelik bir projesi. Yine de sınır kapılarının açılması elbette iki ülke ilişkilerinde ekonomik işbirliğine yönelik tarihi bir adım niteliği taşıyor.

RAY SİPARİŞİ VERMİŞLER

Ray siparişi vermişler 4 Numaralı sınır taşından başlayıp 148 numaralı sınır taşında son bulan Türkiye- Ermenistan sınırının toplam uzunluğu 325 kilometre. Bu hatta kapalı durumda olan iki sınır kapısı bulunuyor: "Alican Karayolu Sınır Kapısı" ve "Akyaka Demiryolu Sınır Kapısı." Akyaka'dan Ermenistan'a uzanan demiryolunun yenilenme çalışmalarına başlanmış. Yetkililer, pek açıklamak istemeseler de raylar için siparişler verilmiş. Eskiden Arpaçay ilçesine bağlı bir nahiye olan Akyaka'nın eski adı Kızılçakçak. Bu nedenle, "Akyaka Demiryolu Sınır Kapısı"nın eski adı da "Kızılçakçak Kapısı" ydı. Kars'a 66 km. uzaklıkta bulunan bu kapı halk arasında "Doğu Kapı" olarak biliniyor. Ermeniler ise bu kapıya "Ahuryan Kapısı" adını vermiş. Söz konusu kapıda demiryolu dışında tali bir köy yolu da bulunuyor. (Kapılar Açılırken-Perihan ÇAKIROĞLU-BUGÜN)